

ISSN 2415-8828
ICV 2016: 56.87

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ЧАСОПИС

Науковий журнал

1 (11) 2018

ISSN 2415-8828
ICV 2016: 56.87

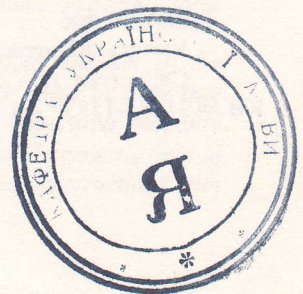
Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ЧАСОПИС

Науковий журнал

Випуск 1 (11)

Умань
ВПЦ «Візаві»
2018

УДК 8(082)

Ф 54

Рекомендовано до друку Вченою радою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 10 від 24 квітня 2018 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Зелінська Оксана, д-р філол. н., доц. (гол. ред.) (Україна);
Архангельська Алла, д-р філол. н., проф. (Чехія);
Гладкий Юрай, канд. філол. н., доц. (Словаччина);
Гут Наталія, канд. філол. н., доц. (Україна);
Денисюк Василь, канд. філол. н., доц. (відп. секретар) (Україна);
Задоя Кіра, канд. філол. н. (Німеччина);
Золтан Андраш, д-р філол. н., проф. (Угорщина);
Коваль Валентина, д-р пед. н., проф. (Україна);
Коваль Володимир, д-р філол. н., проф. (Білорусь);
Кучеренко Ірина, д-р пед. н., доц. (Україна);
Лопушан Тетяна, канд. філол. н., доц. (Україна);
Мамчур Лідія, д-р пед. н., проф. (Україна);
Мозер Міхаель, д-р філол. н., проф. (Австрія);
Мокієнко Валерій, д-р філол. н., проф. (Росія);
Рембішевська Дорота, д-р філол. н., проф. (Польща);
Розгон Валентина, канд. філол. н., доц. (Україна);
Тимко-Дітко Оксана, д-р філол. н., проф. (Хорватія);
Тищенко Тетяна, канд. філол. н., доц. (заст. гол. ред.) (Україна);
Цимбал Наталія, канд. філол. н., проф. (Україна);
Чайковський Кшиштоф, д-р філол. н., проф. (Польща);
Яковлевич-Радунович Анна, д-р філол. н., доц. (Сербія).

Ф 54 **Філологічний часопис** : науковий журнал. О. Зелінська (гол. ред.). Умань : ВПЦ «Візаві», 2018. Вип. 1 (11). 174 с.

УДК 8(082)
ISSN 2415-8828 (Print)

Адреса редколегії: 20308, Черкаська область, м. Умань, вул. Садова, 28, к. 304, кафедра української мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Тел.: +380(4744)3-78-96; e-mail: dvv2812@ukr.net.

Засновник

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованих засобів масової інформації
КВ № 21683-1583Р від 24.11.2015 р.

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТІВ РЕЛІГІЙНОЇ ПЕРІОДИКИ

Тетяна Жила

кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(Умань, Україна)

e-mail: tzhila1407@ukr.net

ORCID: 0000-0002-2647-6109

Своєрідним явищем на терені засобів масової комунікації є релігійна періодика. З одного боку, її властиві загальні особливості, якими характеризуються періодичні видання, з іншого – вона має особливе комунікативне призначення і коло висвітлюваних питань. Мета статті – здійснити загальний аналіз лексичного складу текстів релігійної християнської періодики. У статті на матеріалі публікацій газети «Волинські єпархіальні відомості» (2004–2018 рр.) здійснено класифікацію лексичного складу періодичного релігійного видання. Специфіку лексичного складу обумовлює тематика публікацій. Релігійна періодика, як і світські медійні видання, демонструє процеси активного використання розмовної лексики.

Ключові слова: релігійна періодика; медійний дискурс; релігійна лексика; тематичні групи лексики; мова засобів масової інформації.

Zhyla Tetiana. Lexical peculiarities of religious periodical texts.

The peculiar phenomenon in the field of mass communication is religious periodicals. On the one hand, it has common peculiarities by which periodicals are characterized, on the other hand it has a special communicative purpose and a range of topics covered. The aim of the article is to carry out a general analysis of the lexical composition of religious Christian periodical texts. The classification of the periodical religious publication lexical composition was carried out in the article on the publication of the newspaper «Volyn diocesan reports» (2004–2018). The specificity of the lexical composition is determined by topics of publications. In religious periodicals, first of all, problems of faith, spirituality, Christian ethics, norms of moral behavior of a Christian, church and religious life are violated, as a result of which the vocabulary on named realities designation becomes a stylish one. Among them, the vocabulary on the designation of the highest God's people of the Christian religion, names of religious holidays, posts, memorable days is represented most quantitatively, as well as the vocabulary reflecting the organizational life of the church as an establishment and public institution (names of clergy posts, holy dignitaries, items of church use). Onomastic vocabulary and vocabulary on the designation of religious holidays are usually used in canonical forms, thus folk forms and newly created words are witnessed. Medical vocabulary is widely presented.

A specific feature of the researched journal is that popular science materials about volyn shrines – icons are being constantly published in it, using a special art terminology.

In religious periodical issues of political, social, economic, cultural life are actively discussed which determines the use of vocabulary denoting these realities.

Religious periodicals, as well as secular media editions, demonstrate processes of a spoken vocabulary active usage.

Keywords: religious periodicals; media discourse; religious vocabulary; thematic groups of vocabulary; language of mass media.

У сучасній лінгвістиці значно посилюється інтерес до вивчення специфіки мови текстів засобів масової інформації. Окреслюючи важливість ЗМІ в мовотворчих процесах, О. Стишов зазначив, що «мова українських мас-медіа віддзеркалює стан сучасної української мови, відбиваючи її

багатофункціональність, ступінь інтелектуалізації, оновлення та стилістичне перегруповання словника» [Стишов 2003, с. 12]. Суголосну думку висловлює і О. Руда: «Мас-медіа стали творцями соціальної реальності, що конструюють її за власними правилами», а їхня мова є одним із основних чинників формування сучасної картини світу людини [Руда 2012, с. 166]. М. Петрушкевич констатує, що сьогодні медіа – це комплексний засіб освоєння людиною оточуючого світу у його соціальних, моральних, інтелектуальних, психологічних і художніх аспектах [Петрушкевич 2014, с. 65]. С. Каленюк стверджує, що на сучасному етапі мовна практика засобів масової інформації визначає основні тенденції розвитку лексико-семантичної, словотвірної, синтаксичної структур мови [Каленюк 2015, с. 124].

Українські мовознавці активно досліджують на матеріалі друківаних і віртуальних текстів масової інформації політичний дискурс, зокрема використання мовних стратегій і тактик для досягнення політичних цілей (Н. Деренчук, М. Зайцева, Л. Льницька, І. Рудик, М. Яцимірська). Мова засобів масової інформації стає одним з основних джерел вивчення активних процесів динаміки лексичного складу, що засвідчують праці О. Стишова, М. Навальної. У монографії М. Навальна дослідила лексику мови української періодики першого десятиріччя ХХІ ст. Авторка проаналізувала стилістичне використання іностильової лексики, визначила внутрішньомовні та позамовні чинники, що зумовили динаміку лексико-семантичних і стилістичних процесів. Дослідниця простежила істотне розширення функціонально-стилістичної сфери термінологічної лексики, зокрема лексики інформаційних технологій, економічної, медичної та спортивної, у мові української преси, виявила тенденцію до орозмовлення та експресивізації її словника, установила функціонально-семантичні вияви конфесійної лексики в нових сферах побутування, з'ясувала стилістичний потенціал жаргонних і сленгових елементів [Навальна 2011].

Своєрідним явищем на терені засобів масової комунікації є релігійна періодика. З одного боку, їй властиві загальні особливості, якими характеризуються періодичні видання, з іншого – вона має особливе комунікативне призначення і коло висвітлюваних питань. М. Петрушкевич зауважує, що мас-медіа непомітно поступово формують зовнішній вигляд релігійної комунікації, особливо масової; вони адаптують релігійний дискурс до сучасних темпів передачі та сприйняття інформації [Петрушкевич 2014, с. 57]. За спостереженнями М. Бурдейної, «дослідження сегмента релігійних медіа досить різнобічні, це, зокрема, історія, проблематика релігійних видань певного періоду, суспільне значення, аналіз праць окремих журналістів, загальна характеристика окремих медіа, вивчення церковної тематики у світських засобах масової комунікації» [Бурдейна 2016, с. 6]. О. Левко вивчав засоби мовленнєвого впливу в українському релігійному медіадискурсі та здійснив аналіз маніпулятивних прийомів у медійних текстах міжконфесійної тематики [Левко 2017]. Наявні в українському мовознавстві наукові студії, присвячені мові релігійних медіатекстів, засвідчують, що лексичні особливості текстів релігійної періодики ще не були об'єктом системного лінгвістичного вивчення, що й зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Мета цієї статті – здійснити загальний аналіз лексичного складу текстів релігійної християнської періодики. Матеріалом дослідження слугували публікації газети «Волинські єпархіяльні відомості» (2004–2018 рр.).

Лексичний склад релігійного періодичного видання обумовлює тематика публікацій, представлених у ньому. У релігійній періодиці передусім порушують проблеми віри, духовності, християнської етики та церковно-релігійного життя. Автори публікацій прагнуть розтлумачити читачам релігійні істини, утвердити читачів у вірі, насаджувати норми християнської моралі та етики тощо. Тому лексика, що позначає поняття релігійного віровчення, релігійного світогляду, набуває статусу стилетвірного чинника в текстах релігійної періодики.

Кількісно в аналізованих текстах представлено лексику на позначення найвищих Божих осіб. Назви найвищих осіб християнського культу здебільшого вжито в канонічних формах, проте трапляються і новотвори. На позначення Господа в досліджуваних текстах засвідчено традиційні найменування *Бог, Всевишній, Господь, Творець*, напр.: *Але хоч подія Боговтілення недосяжна для людського розуму, вона відкриває кожному віруючому серцю, що з нами Господь і ми з Господом* (ВСВ, 2018, № 1, с. 1); *Загальне воскресіння – це майбутня дія Творця* (Там само); *Завдяки хресному подвигу Спасителя зруйнувалася прірва, яка відділяла людей від Бога* (Там само); *Ми, християни, на жаль, у переважній більшості живемо так, ніби Всевишнього не існує* (ВСВ, 2011, № 1, с. 1). Лексичні одиниці на позначення Ісуса Христа також здебільшого традиційні, як-от *Син Божий, Спаситель, Ісус Христос*, напр.: *Ми завжди повинні мати міцну віру в те, Бог так полюбив світ, що віддав Єдинородного свого сина, щоб кожен, хто вірує в нього не загинув* (ВСВ, 2008, № 1, с. 1); *Син Божий Ісус Христос народився від Пресвятої Діви Марії, став Людиною, щоб визволити нас від гріха, прокляття і смерті. Народження Спасителя є великою і незбагненою таїною, недосяжною не тільки для людей, а й для ангелів* (ВСВ, 2018, № 1, с. 1). У різдвяних промовах використано менш поширені у традиційному вжитку назви *Божє Немовлятко, Богонемовля*, напр.: *У вертепі лежало Божє Немовлятко, Ця радість пов'язана з величною подією людства – Різдом Ісуса Христа, якого очікували ще патріархи, царі, старозавітні пророки Народні колядки, що прославляють народження Богонемовляти, радісною звісткою осягають наше життя, відтісняючи нелегкі випробування, проблеми й буденні турботи на другий план* (ВСВ, 2018, № 1, с. 1). У досліджуваних текстах побутують традиційні найменування Богородиці – *Божя Мати, Діва Марія, Богородиця*, напр.: *Християни з особливою шанобою прославляють Діву Марію. День цей за церковним календарем отримав назву Похвали Божої Матері. Патріарх Сергій, носячи на руках ікону Пресвятої Богородиці під міськими стінами, благав Господа про захист* (ВСВ, 2018, № 3, с. 1).

Медійні тексти фіксують численні назви святих та інших осіб, які утверджували подвижницьким життям християнську віру. Серед загальних найменувань виявлено номени *святий, небожитель, праведник, преподобний, страстотерпець*, напр.: *Але оскільки цього праведника в народі називали саме Хрестителем, то, отже, у ньому вбачали не просто чергового проповідника, який проводить усім відомий обряд* (ВСВ, 2011, № 1, с. 2); *Примножувати найвищі чесноти – віру, надію та любов – за прикладом однойменних страстотерпець закликав митрополит Луцький і Волинський* (ВСВ, 2015, № 11, с. 3); *Подібно до преподобних святих, усі християни повинні зрозуміти істину земного життя й перспективу здобуття небесних скарбів, поступившись спокусі земних багатств* (ВСВ, 2018, № 2, с. 1); *Православна*

Церква закликає своїх чад із вірою і старанністю вдаватися в молитвах до великого небожителя Гавриїла (ВЄВ, 2018, № 4, с. 2).

Жанрово зумовленим є насиченість газетних текстів лексемами, що виражають поняття християнського віровчення, християнської етики, зокрема **віра, добро, зло, гріх**, напр.: *Ми як християни у своєму серці й розумі повинні чітко розставити все на своє місце. Є добро, а є зло. Є чорне, а є біле. Ми зобов'язані дбати про чистоту своєї душі. Бо найгірше – коли гріх стає «нормою». Маємо усвідомити: якщо звикли до гріха, це не означає, що гріх перестав бути гріхом, пояснив митрополит* (ВЄВ, 2017, № 4, с. 5); *Ми добре знаємо, як люди страждають від власних гріхів. Віра, яка озброює нас силою, молитва, поєднана з усіма іншими духовними вправами, що їх пропонує нам Церква, – ось шлях, котрий відкриває нам супровідну дорогу Христа через наше земне життя, відкриває нам Його потужну присутність* (ВЄВ, 2017, № 7, с. 2); *Гріх завдає людині не менше страждань, аніж тілесна смерть* (ВЄВ, 2018, № 4, с. 1).

Велика частота вживань вирізняє лексику на позначення християнських чеснот, напр.: *Він є справжнім прикладом любові, самопожертви, смирення, лагідності, милосердя і терпеливості, чого так не вистачає нам у цьому житті* (ВЄВ, 2015, № 3, с. 2); *Православна Церква вимагає тяжкої праці над собою, вимагає боротьби з власними гріхами. Вона закликає до смирення, до терпіння і до інших християнських чеснот* (ВЄВ, 2017, № 6, с. 2).

За свідченням науковців, однією з властивостей мови релігії є оцінювання, поєднання віри з визнанням позитивних і негативних цінностей, усвідомлення певної моральної позиції [Борейко 2014, с. 98]. Оцінна лексика, що функціонує в релігійному медійному тексті, є виразником морально-етичного спрямування текстів періодичних видань. Християнські цінності й антицінності передусім знаходять вияв у людській поведінці, у ставленні однієї людини до іншої. Оцінна лексика характеризує позитивні й негативні вчинки, спосіб життя людини загалом, що найчастіше автори публікацій виражають за допомогою атрибутивів **богоугодний, гідний, незлобний, чистий – безбожний, мерзенний**, напр.: *Архієрей закликав згадувати всіх, хто постраждав від безбожної окупаційної влади* (ВЄВ, 2017, № 2, с. 3); *Передбачається, що подружнє життя – життя найщасливіше, повне, чисте й багате. Це установлення Господа про досконалість. Він був частиною задуму Божого, коли Той створював людину* (ВЄВ, 2017, № 3, с. 6); *Однак Закхей зацікавлює нас тим, що попри свою мерзенну життєву позицію вирішив неодмінно побачити Ісуса Христа* (ВЄВ, 2018, № 1, с. 1); *Церква зміцнює нас на подвиг духовний, бо дивлячись на їх життя, незлобне та богоугодне, як на зразок, наслідуємо чесноти преподобних у міру своїх сил* (ВЄВ, 2018, № 2, с. 1).

Вагомим складником лексичного складу релігійної періодики є лексика на позначення різноманітних дій, що регламентують життя християнина. Дієслівна лексика номінує почуття, дії, вчинки, спрямовані на утвердження християнських цінностей, напр.: *Полюбити і простити! Або такий вислів є: простити і зрозуміти, простити і полюбити. Ось такими засобами можемо знайти мир, згоду і порозуміння між собою* (ВЄВ, 2015, № 12, с. 8); *Молімося до воскреслого Христа, щоб у нашій державі запанував мир, щоби Всевишній допоміг нам перемогти сили зла і неправду країни-агресора* (ВЄВ, 2018, № 4, с. 1).

Велику тематичну групу складають назви релігійних свят, постів і м'ятних днів. Здебільшого вони засвідчені в канонічних формулюваннях. У рубриці «З церковного календаря» назви свят супроводжуються тлумаченням їхньої релігійної сутності, напр.: *Різдво Христове – це свято любові й миру* (ВСВ, 2018, № 1, с. 1). Прикметною рисою публікацій названої рубрики є те, що до канонічних найменувань дописувачі подають народні варіанти назв релігійних свят, як-от *Вербниця, Водохреща, Пилипівка, Щедра кутя*, напр.: *Від Господній в Єрусалим (Вербниця)* (ВСВ, 2005, № 4, с. 1); *19 січня – Святе Зоявлення. Хрещення Господа Бога і Спаса нашого Ісуса Христа. У народі цей празник називають Водохрещем, Йорданню, бо в річці Йордан Іван Предтеча охрестив Спасителя* (ВСВ, 2011, № 1, с. 2); *У Навечір'я Зоявлення, за традицією, родини збираються за столом вечеряти, ця вечеря називається в народі «Голодна кутя» (перша, «Багата кутя» – на Святвечір 19 січня, друга, «Щедра кутя» – у Навечір'я обрізання Господнього* (ВСВ, 2015, № 1, с. 2); *У народі він зветься Пилипівкою, тому що цього дня ми згадуємо пам'ять апостола від 12-ти Филипа* (ВСВ, 2017, № 12, с. 1).

У періодиці вживається лексика, що відображає організаційне життя церкви як установи і суспільної інституції. У межах цієї групи виокремлюємо назви посад священнослужителів, священних санів: *диякон, пресвітер, єпископ, протоієрей, протопресвітер, ієромонах, канцлер, настоятель*, напр.: *Із архієреєм служили: канцлер єпархії протоієрей Микола Цап, декан парафії протоієрей Михайло Онишук, настоятель парафії протоієрей Петро Таманів та інші місцеве духовенство* (ВСВ, 2017, № 1, с. 5).

Специфікою вживання релігійної лексики в періодиці є те, що в газетних текстах дописувачі вдаються до тлумачення змісту лексичних одиниць, опису реалій, названих тим чи тим словом, напр.: *Святих людей називаємо пророки, бо ні хто за натхненням Святого Духа передбачали майбутнє* (ВСВ, 2005, № 2, с. 3); *Святи у стані єпископа мають назву святителі, святи монахи – це преподобні, деякі святи зветься безсрібниками, бо зціляли хвороби душевні й тілесні безкоштовно* (Там само); *Покаяння – це таїнство, в якому віруючий сповідує, тобто розкриває усно свої гріхи Богу в присутності священника* (ВСВ, 2005, № 4, с. 3); *Українською мовою марновірство – це віра в те, що не існує* (ВСВ, 2005, № 8, с. 3); *Над усіма насельниками Неба, а їх безліч, Михайл є архистратигом, тобто полководцем небесного воїнства* (ВСВ, 2005, № 11–12, с. 2); *Визволення від гріха і смерті називається спасінням* (ВСВ, 2011, № 1, с. 1); *Скит – це невеличкий храм із кількома келіями ченців у малолюднішому місці, аніж той, де спасається решта братії* (ВСВ, 2016, № 15–16, с. 6).

Медійні релігійні тексти засвідчують, що релігійна лексика також поповнюється новотворами, які виникають під впливом суспільно-політичних подій, наприклад *православний джихад: От хіба ми можемо пригадати з історії таке явище, як «православний джихад»? (ВСВ, 2015, № 5, с. 3).*

Політична ситуація впливає і на зміну конотації слова, як, наприклад, у наведеному далі контексті лексема *благословення* набуває негативної оцінки, що виразнено графічним засобом – уживанням лапок: *Офіційна позиція УПЦ (МП) – «ми за єдину Україну в її межах». На ділі – допомога у захопленні військових частин російськими солдатами, «благословення» терористичних організацій, закликання Путіна, прокльони та зневага української армії й народу окремими кліриками* (ВСВ, 2015, № 5, с. 3). Так само політичним контекстом зумовлено набуття негативного семантичного відтінку лексемою *воцерковитись*, напр.: *Занадто ти «воцерковився» в МП, дуже добре над*

тобою там попрацювали, а як наслідок – яничарство, злоба і ненависть (ВЄВ, 2015, № 5, с. 3).

Специфічною ознакою досліджуваного часопису є те, що в ньому постійно друкують науково-популярні матеріали про волинські святини – ікони, на позначення яких засвідчено назви *православна святина, чудотворна ікона, образ, святий чудотворний образ*. Крім історії створення цих культурних пам'яток, газета подає інформацію мистецтвознавчого змісту, що зумовлює широке використання мистецтвознавчої термінологічної лексики. При описі ікон використовують лексику на позначення технік виконання, матеріалів виготовлення, особливостей композиції, мистецьких шкіл, напр.: *Живописне зображення доповнено різьбленням по левкасу Левкас (від грец. λευκός – білий) – назва ґрунту (ґрунт – основа в технології живопису). Темпера (італ. tempera, від temperare – змішувати фарби) – фарби, що готуються на основі сухих порошкових мінеральних пігментів і (або) їхніх синтетичних аналогів* (ВЄВ, 2011, № 5–6, с. 4); *Художник ніби надумав позмагатися з класичною школою анатомічного рисунка Римської академії Святого Луки* (ВЄВ, 2017, № 2, с. 4); *Ця робота з фондів Волинського краєзнавчого музею виконана у техніках вишивки бісером та аплікації Помічаємо ознаки натуралізму* (ВЄВ, 2018, № 1, с. 4); *Матеріали: дерево, левкас, темпера, золочення. Експонується в Музеї волинської ікони* (ВЄВ, 2018, № 2 с. 4).

Великою кількістю лексичних одиниць у досліджуваних текстах представлено медичну лексику. Її функціонування зумовлено поданням у публікаціях газети інформації про різні події, світські заходи, спрямовані на популяризацію здорового способу життя, профілактики хвороб, освячення лікувальних установ тощо, напр.: *Настоятель луцької парафії Ікони Божої Матері «Неопалима Купина» священник Віталій Ващук із благословіння високопреосвященного Михаїла 1 грудня долучився до акції «Свічкова хода» з нагоди Всесвітнього дня боротьби зі СНІДом* (ВЄВ, 2017, № 1, с. 4); *18 грудня у Волинській обласній клінічній лікарні відкрили нове відділення, аналогів якому немає в жодній обласній лікарні України* (ВЄВ, 2018, № 1, с. 7). Газета містить повідомлення про здійснені благодійні та милосердні вчинки, спрямовані на підтримку хворих людей. Зауважимо, що лексика медицини в релігійному дискурсі традиційно слугує для вираження понять, пов'язаних із духовною сферою [Зелінська 2013, с. 168–176]. Продовження цієї традиції демонструють досліджувані тексти, напр.: *З'являється духовна бактерія, яка породжує фізичні хвороби. Адже «не від хвороб тіла хворіє душа, а від хвороб душі хворіє тіло», – зауважив високопреосвященний. Тому він закликав усіх зберігати свою чистоту, як духовну, так і фізичну. Адже якщо у суспільстві поселиться «духовна бактерія», то й фізично ми всі вимремо* (ВЄВ, 2017, № 1, с. 6). Лексика медицини представлена в інформаційних повідомленнях про чудесні зцілення людей від хвороб, напр.: *Недавно після молитви перед чудотворними образами Пресвятої Богородиці відбулися uzдоровлення від недуг* (ВЄВ, 2018, № 1, с. 4); *Прозвучали вражаючі приклади чудесного вилікування під час богомілья до християнських святинь* (ВЄВ, 2018, № 1, с. 4).

Т. Кузнякова зазначає, що специфічною рисою преси є комплексний синтетичний характер, у ній представлено багато форм інформації. Преса містить оперативну інформацію про події [Кузнякова 2012, с. 1]. Названі ознаки цілком стосуються і релігійної періодики, що позначається на лексичному складі публікацій. У релігійній періодиці, як і у світській пресі, активно висвітлюють питання політичного, суспільного, економічного,

культурного життя, що й зумовлює використання лексики, яка обслуговує названі галузі.

У газеті «Волинські єпархіальні відомості» постійно порушують проблеми утвердження української державності, активно відстоюють національні українські інтереси, пропагують орієнтацію на європейські цінності, що відображено у вживанні відповідної лексики, напр.: *Незважаючи на перешкоди, наша держава поступово і впевнено прямує в Європу. Немає сумніву, що майбутнє України – в колі європейських держав* (ВЄВ, 2016, № 1, с. 1); *Європу ми асоціюємо із акуратними особняками, квітами і бруківкою на подвір'ї, але не з переінакшеним мисленням щодо свого ближнього. Якого, як вчив Господь, треба любити, як самого себе* (ВЄВ, 2015, № 5, с. 5).

Спостерігаємо спільні тенденції в уживанні окремих лексем у релігійному і світському виданні. Наприклад, Ю. Калужинська, досліджуючи мову газетної періодики, зауважує про набуття негативного відтінку лексемою *імперський*, який уживається для негативної характеристики реалій у Росії [Калужинська 2017, с. 78]. Зразки такого використання спостерігаємо і в досліджуваних текстах, напр.: *Великою проблемою Російського Православ'я, на мою думку, є поступова втрата християнської ідентичності, вихолощення духовного, церковного, переважання світського, імперського* (ВЄВ, 2015, № 5, с. 3).

Дописувачі подають інформацію про політичні події в країні, протікання виборчих процесів тощо, унаслідок чого спостерігаємо високу частоту використання суспільно-політичної лексики на позначення як історичних реалій, так і сучасного життя, напр.: *Гостра суспільна проблема – використання передвиборчими технологіями релігійного фактору* (ВЄВ, 2005, № 9, с. 2); *Хоча то були далеко не демократичні часи, але коаліцій, опозицій, меморандумів і чвар у житті Ярослава Володимировича було чимало* (ВЄВ, 2009, № 3, с. 1).

Аналізоване релігійне видання майже в кожному номері висвітлює події, що відбуваються в зоні АТО або ж пов'язані з ними. У зв'язку з цим у релігійне видання потрапляє військова лексика, напр.: *1 квітня заступник володимирського міського декана протоієрей Ігор Бігун взяв участь у церемонії відправки в зону АТО військовослужбовців протиповітряної оборони* (ВЄВ, 2015, № 7, с. 3).

Отже, досліджуваний матеріал засвідчує використання в релігійному друкованому виданні багатьох тематичних груп лексики української мови. Жанрово обумовленим є широке представлення релігійної лексики. Орієнтацією на масового читача зумовлено введення в текст тлумачення значень релігійних лексем.

Проаналізовані джерела демонструють, що в релігійній періодиці, як і у світській, активно висвітлюють питання політичного, суспільного, економічного, культурного життя, що зумовлює активне функціонування лексичних одиниць, які обслуговують ці сфери діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

- Борейко, Ю. Г. (2014). Мова релігії як вияв повсякденної комунікації віруючих. [В:] *Екзистенційні та комунікативні питання управління: матеріали Міжнародної науково-теоретичної конференції*, м. Суми, 23–25 січня 2014 р. Суми, ч. 1, с. 95–99.

Бурдейна, М. В. (2016). Особливості та проблематика редагування матеріалів релігійної періодики (на досвіді «Церковної православної газети»). [В:] *Обрії друкарства*, № 1 (5), с. 5–12.

Зелінська, О. Ю. (2013). *Українська барокова проповідь: мовний світ і культурні витоки*. Київ, 408 с.

Каленюк, С. (2015). Неологізми як джерело розвитку словникового складу мови ЗМІ Миколаївщини. [В:] *Інформаційні технології в освіті*, № 22, с. 124–127.

Калужинська, Ю. (2017) Актуалізація лексики з негативною оцінкою на позначення суспільно-політичних процесів. [У:] *Психолінгвістика. Психолінгвістика. Psycholinguistics*, вип. 22 (2), с. 73–84.

Кузнякова, Т. В. (2012). Становлення інформаційного суспільства в Україні. [В:] *Актуальні проблеми державного управління*, № 1, с. 126–134.

Левко, О. В. (2017). Маніпулятивні прийоми в українському релігійному медіадискурсі. [В:] *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*, вип. 35, с. 44–55.

Навальна, М. (2013). Лексика конфесійного стилю в нових функціонально-стилістичних виявах (на прикладі мови інтернет-видання «Українська правда»). [У:] *Науковий вісник Чернівецького університету*. Чернівці, вип. 659. Романо-слов'янський дискурс, с. 14–17.

Навальна, М. І. (2011). *Динаміка лексики української періодики початку ХХІ ст.* Київ, 325 с.

Петрушкевич, М. (2016). Репрезентація масової релігійної комунікації в загальних комунікативних моделях. [У:] *Гуманітарний часопис*, № 4, с. 66–73.

Руда, О. Г. (2012). *Мовне питання як об'єкт маніпулятивних стратегій у сучасному українському політичному дискурсі*. Київ, 232 с.

Стишов, О. А. (2003). *Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації)*. Київ, 388 с.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

ВЄВ – Волинські єпархіальні відомості, 2004–2018.

Подано до редакції 28.04.2018 року

Прийнято до друку 26.05.2018 року

УДК 811.161.2'373.46

<https://doi.org/10.31499/2415-8828.1.2018.142244>

ПОНЯТТЯ «ТЕРМІН» ЯК ЛІНГВІСТИЧНА ПРОБЛЕМА: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ТА ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Юлія Казак

старший викладач кафедри теорії та практики іноземних мов Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

(Умань, Україна)

e-mail: ykazachka@gmail.com

ORCID: 0000-0001-6791-4884

Статтю присвячено дослідженню виникнення поняття 'термін' у лінгвістиці. На основі проведеного аналізу визначено термінологічні проблеми, які досліджує сучасна лінгвістика.

Ключові слова: термін; термінологія англійської мови; наукове знання; лексикографічна діяльність; термінознавство; пізнання.